

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ТИПАМИ СІМЕЙ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Соціальна робота»

Спеціальність І 10 Соціальна робота та консультування

Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Соціальна робота з різними типами сімей
Викладач	Сабат Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380986702613
Е-mail викладача	nataliia.sabat@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	очні консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зміст, форми та методи роботи соціального працівника з різними типами сімей; соціальна допомога й підтримка сімей з урахуванням їхніх особливостей, сучасних потреб і викликів.

Зміст курсу включає: типологію сімей: нуклеарні, багатодітні, неповні, прийомні, сім'ї в кризових ситуаціях тощо; основні теорії сім'ї та сімейної взаємодії; методи оцінювання стану сім'ї, її ресурсів та ризиків; особливості роботи з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах; соціальні послуги та механізми підтримки різних типів сімей; психолого-педагогічні аспекти взаємодії соціального працівника з членами сім'ї; практичні підходи до профілактики сімейних криз і роботи з вразливими категоріями сімей.

Дисципліна допоможе здобувачам вищої освіти оволодіти сучасними методами соціальної підтримки сімей, розвинути навички комунікації та прийняття рішень у сфері соціальної роботи, що сприятиме підвищенню якості надання допомоги сім'ям у суспільстві.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу – формування у здобувачів вищої освіти системи знань і практичних навичок щодо особливостей соціальної роботи з різними типами сімей, враховуючи їхні потреби, ресурси та можливі кризові ситуації.

Завдання курсу:

- вивчення типології сімей та їхніх соціально-психологічних особливостей;
- аналіз сучасних методів соціальної підтримки сімей у різних життєвих обставинах;

- розвиток навичок оцінки потреб сімей та застосування ефективних стратегій допомоги;
- засвоєння правових та етичних аспектів соціальної роботи з сім'ями;
- підготовка до практичної діяльності у сфері соціальних послуг, сімейного консультування та кризової інтервенції.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні компетентності:

СК-12. Здатність ініціювати соціальні зміни, які сприяють адаптації та соціалізації осіб у сучасному суспільстві.

СК-15. Здатність взаємодіяти з особами/сім'ями, представниками різних професійних груп та громад.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-23. Здатність надавати допомогу соціально неадаптованим сім'ям у набутті навичок відповідального батьківства та пошуку власних ресурсів для самостійного розв'язання життєвих проблем сім'ї.

Програмні результати навчання:

РН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги особам та їх сім'ям.

РН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з особами та сім'ями, іншими фахівцями на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів фахової діяльності.

РН 19. Залучати особистісні ресурси осіб, які звернулися за допомогою, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

РН 24. Організовувати та здійснювати, спрямовані на розвиток батьківського потенціалу навчання батьків розуміти потреби дітей та добирати способи задоволення потреб дітей відповідно до їх віку та індивідуальних особливостей, методи ненасильницького дисциплінованого впливу на дітей з метою запобігання вилучення дітей із сім'ї в межах повноважень.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 / 4
семінарські заняття	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VII	I 10 Соціальна робота та консультування	четвертий	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Соціальний супровід сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах, та асоціальних сімей.	2/2	2	10/14
Тема 2. Соціальна робота з сім'ями, в яких виховується дитина з інвалідністю.	2	2	10/12
Тема 3. Соціальна робота з молодіжними сім'ями.	2	2/2	10/12
Тема 4. Технології соціальної роботи з прийомними сім'ями.	2	2/2	10/14
Тема 5. Соціальна робота з сім'ями внутрішньо-переміщених осіб, мігрантів, біженців.	2/2	2	10/14
Тема 6. Особливості соціальної роботи з сім'ями, що пережили втрату. Соціальна робота з сім'ями військовослужбовців та ветеранів війни.	2	2/2	10/14
ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Згідно Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</p> <p>Вид контролю – залік.</p> <p>Максимальна оцінка – 100 балів, з них: 45 балів за поточне оцінювання;</p>
---	---

	45 балів – за контрольну роботу; 10 балів – за самостійну роботу.
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмових завдань, поданих до планів семінарських занять, є обов'язковим складником підготовки до заняття і оцінюються додатково. Письмові роботи повинні виконуватися самостійно й перевірятись під час практичного заняття. Здобувачі вищої освіти виконують контрольну роботу у формі тестування, яке розміщене на сайті дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua (для денної – на занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії).
Семінарські заняття	Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань. Оцінка за такі заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Обов'язкова присутність на заняттях. Активність упродовж семестру, відвідування або відпрацювання усіх семінарських занять упродовж двох тижнів з моменту пропуску заняття або отримання незадовільної оцінки на занятті. Оцінки за поточне тестування, відповіді на семінарських заняттях, виконання контрольної роботи та завдань на самостійне опрацювання.
Підсумковий контроль	Залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи).

Академічна доброчесність: Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf> – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Студент повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, інших видів політики, передбачених нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО.

Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://cnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>

Під час виконання письмових завдань слід надавати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

У випадку порушення норм академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Відвідування занять: Обов'язкове. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Неформальна освіта: Згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-trykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Зараховуються результати неформальної освіти згідно з кількістю годин та тем, які повинні відображати матеріал семінарських занять. Наприклад, 2 години, які були отримані в результаті неформальної освіти, зараховуються як одне семінарське заняття з відповідної теми.

Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках вибіркової складової освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

Рекомендовані платформи:

українська освітня платформа [Prometheus](#);

безкоштовна освітня платформа [Khan Academy](#);

українська студія онлайн-освіти [EdEra](#);

онлайн-платформа [Coursera](#).

8. Рекомендована література

Законодавчі та нормативні документи

Закони України

1. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 1 червня 2000 року № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>
2. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
3. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

Базова

1. Зберегти сім'ю: практичний посібник із соціальної роботи із сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах / Мороз О. М., Постолук Г. І., Семигіна Т. В. та ін. Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, вид.дім «ЕКМО», 2008. 160 с.
2. Пеша І. В., Сопівник І. В., Галайдюк В. В., Кошук О. Б. Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю : навч. посіб. Київ : Компрінт, 2023. 449 с.
3. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
4. Соціальна робота з сім'ями: теорії, моделі, ефективні практики : колективна монографія / Волинський національний університет імені Лесі Українки; за ред. В. Петровича, С. Чернети. Луцьк : ФОП Гадак Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 342 с.
5. Столярик О., Семигіна Т. Соціальна робота із сім'ями, які виховують дітей з аутизмом: інтервенція з розвитку сильних сторін [монографія]. Таллінн : Teadmus, 2022. 188 с. URL : <https://bit.ly/3LIVtPb>

Додаткова

6. Гайдамашко І., Полехіна В. Соціальна робота з проблемними сім'ями в умовах сьогодення. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2023. № 1 (11). С. 26–32. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(11\).2023.291840](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(11).2023.291840)
7. Єдгаров А., Коляда Т. Особливості соціальної роботи з молодими сім'ями в теорії та практиці наукових досліджень. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. Вип. 2 (13). С. 48–55. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(13\).2024.316697](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(13).2024.316697)
8. Закусило О. Ю, Ольхова-Марчук Н. В. Прикладні аспекти соціальної роботи із сім'ями, що мають дітей з особливими потребами. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами* : збірник наук. праць. 2009. № 6 (8). С. 76.
9. Макар Л. М. Аспекти соціальної роботи з дітьми із розлучених сімей. *Sworld-Us Conference Proceedings*. 2022. 1(usc10-01). С. 29–33. <https://doi.org/10.30888/2709-2267.2022-10-01-013>

10. Максимова Н. Ю. Психологія соціальної роботи з проблемними сім'ями : навч. посіб. / МОН України, КНУ ім. Т. Шевченка. Київ : Київський університет, 2017. 463 с.
11. Міхеєва О. Ю. Соціально-правова підтримка сімей вимушених переселенців. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка.* 2018. Вип. 24 (1). С. 88–95.
12. Підвальна Ю., Мицик Т. Соціальна робота з молододу сім'єю в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта.* 2018. Вип. 2.
13. Плітін Д., Ординович В. Використання інформаційних технологій у соціальній роботі з вразливими категоріями осіб/сімей. *Ввічливість. Humanitas.* 2024. № 5. С. 139–145.
<https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.5.20>
14. Спіріна Т., Дорофіна М. Соціальна робота з сім'ями, які виховують дитину з інвалідністю у територіальній громаді. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. Вип. 2. С. 151–156.
<https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.22>
15. Титаренко І. О., Барнич Ю. В. Специфіка соціальної роботи з сім'ями, які виховують прийомних дітей. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць.* 2011. № 3 (11). С. 123–127.
16. Тодорцева Ю. В., Ковальчук Т. О. Специфіка соціально-педагогічної роботи зі студентськими сім'ями. *Інноваційна педагогіка.* 2019. Вип. 11. Т. 2. С. 153–157.
17. Трубавіна І. М. Соціальний супровід неблагополучної сім'ї : науково-методичні матеріали. Київ : ДЦСССМ, 2003. 86 с.
18. Черепаня Н. І., Русин Н. М. Взаємодія з сім'єю: батьківська конференція як засіб формування системи здоров'я збагачення дітей. *Освіта і наука.* 2024. Вип. 1 (36). С. 254–260.

Викладач _____ Наталія САБАТ, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи